

Õiguskantsler

Madis Sarik
Rae Vallavalitsus
info@rae.ee

Teie 22.04.2020 nr 15-6/3839-1

Meie 02.07.2020 nr 7-5/201086/2003858

Lasteaiakoha tagamise kohustus

Lugupeetud Madis Sarik

Õiguskantsleri poole pöördus [ ], kelle lapsele [ ] (isikukood [ ]) ei ole Rae Vallavalitsus seni taganud lasteaiakohta.

Leian, et Rae Vallavalitsus on rikkunud lapse õigusi, sest ei ole vanema taotlusest hoolimata andnud lapsele lasteaiakohta, nii nagu näeb ette [koolieelse lasteasutuse seaduse \(KELS\) § 10 lõige 1](#).

Eelkooliealisel lapsel on õigus alusharidusele ([põhiseaduse \(PS\) § 37 lg 1](#)), mida (lisaks lapse hoidmisele) vald või linn peab pakkuma lasteaias ([KELS § 1 lg 1](#)). Valla- või linnavalitsus peab andma (vanema soovil) võimaluse käia teeninduspiirkonna lasteasutuses kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on selle valla või linna territooriumil ning ühtib vähemalt ühe vanema elukohaga ([KELS § 10 lg 1](#)). Pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha võib valla- või linnavalitsus asendada lapsehoiuteenusega, kui vanem on sellega nõus. Kui vanem asendamiseiga ei nõustu, peab vald või linn tagama lapsele lasteaiakoha.

Jättes lasteaiakoha andmata, on Rae vald seadnud vanema valiku ette, kas viia laps lapsehoiu (milles tuleb maksta suuremat kohatasu kui lasteaias ning mis ei pea pakkuma alusharidust) või olla lapsega kodus ja jääda töölt eemale.

Teen Rae Vallavalitsusele ettepaneku anda [ ] lapsele lasteaiakoht hiljemalt 2020/2021. õppeaasta alguseks. Seni kuni lapsele ei ole lasteaiakohta antud, palun hüvitada vanemale osaliselt lapsehoiu kohatasu (see osa, mida lapsevanemal tuleb maksta valla lasteaiatasuga võrreldes rohkem kohatasu).

Palun andke 31. juuliks 2020 teada, kuidas neid ettepanekuid järgite.

Juhtumi asjaolud

Pere ostis Rae valda kodu 16.07.2019. Lapsevanem registreeris end 23.07.2019 koos lapsega Rae valla elanikuks ja ühtlasi esitas taotluse saada 2019/2020. õppeaastal lasteaiakoht. 29.07.2019 andis vallavalitsus vanemale teada, et tema laps on võetud lasteaiakoha järjekorda. Kuna selgus, et vallal pole kavas lapsele lasteaiakohta pakkuda ja lapsevanem pidi tööle naasma, hakkas pere

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

otsima 2019. aasta augustis lapsehoiukohta ning lapsevanem esitas vallale 27.08.2019 eralastehoiu toetuse taotluse.

Vanem kinnitas, et valis ainsa lapsehoiu, mida tal oli võimalik saada, kuna kolmest lapsehoiust kaks vastas, et neil ei ole vabu kohti. Vanem, lapsehoiuteenuse osutaja ja vald sõlmisid lapsehoiuteenuse rahastamise lepingu sügisel (vanem allkirjastas lepingu 19.09.2019). 16.09.2019 oli laps elukohajärgses Peetri teeninduspiirkonnas lasteaiakoha järjekorras 281. kohal. Vanem ei olnud nõus lapsehoiu kohatasuga, kuna see on suurem kui munitsipaallasteaia kohatasu. Nii andis lapsevanem 19.09.2019 vallale teada, et kuigi vald ei ole nõus lapsehoiu kohatasu muutmisega, peab ta olude sunnil lepingu allkirjastama.

Teie kinnitusel ootab laps endiselt lasteaiakohta. Seda on öelnud ka lapsevanem (19.06.2020 oli laps järjekorras 259. kohal). Lapsehoiukoha pidi vanem valima olude sunnil, kuna vald ei suuda talle pakkuda kohta munitsipaallasteaias. Niisiis tuleb perel praegu kanda suuremat rahalist koormust, kui ta kannaks siis, kui vald annaks lapsele võimaluse käia lasteaias, nagu seadus seda nõuab.

Lasteaiakoha tagamise kohustus

Rae vallas lasteaiakoha saamiseks esitab vanem taotluse vallavalitsusele (Rae Vallavalitsuse 20.02.2018 [määruse nr 4 „Laste koolieelsesse lasteasutusse vastuvõtu ja sealt väljaarvamise kord“ § 3 lg 1](#)). Lasteasutusse koha saamise aluseks on teeninduspiirkonna kohataotluse järjekord ja vaba koht lasteasutuse vastavas vanuserühmas ([määruse nr 4 § 5 lg 1](#)). Vald või linn peab tagama lasteaiakoha mõistliku aja jooksul, mis senise kohtupraktika kohaselt on kaks kuud ([Tallinna Ringkonnakohtu 31.05.2018 otsus nr 3-17-449, p 9](#)). [ ] esitas lasteaiakoha taotluse rohkem kui kümme kuud tagasi, ent seni pole talle lasteaiakohta pakutud. Seega pole vald järginud nõuet tagada lapsele lasteaiakoht mõistliku aja jooksul.

Eelkooliealisel lapsel on õigus alusharidusele. Selle tagamiseks tuleb riigil või kohalikul omavalitsusel luua vajalikul arvul õppeasutusi, sh lasteaedu ([PS § 37 lg 2 esimene lause](#)). [PS § 14](#) ja [§ 3 lõike 1](#) kohaselt peab kohalik omavalitsus lasteaiateenuse kui põhiõigustega seotud avaliku teenuse tagama vastavalt seadusele. Kui kohalik omavalitsus ei taga seaduse kohaselt lapsele kohta koolieelses lasteasutuses, piirab ta omavoliliselt ja ülemäära lapse õigust alusharidusele.

Lasteaiakoha lapsehoiukohaga asendamine

[KELS § 10 lõike 1](#) teine lause ütleb, et pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha võib valla- või linnavalitsus vanema nõusolekul asendada lapsehoiukohaga, mille rahastamiseks kohaldatakse [KELS § 27 lõiget 3 ja 4](#) sätestatud. Sellest sättest tuleneb, et ettepaneku lasteaiakoha asendamiseks lapsehoiukohaga teeb valla- või linnavalitsus. Vanemal on õigus see ettepanek vastu võtta või sellest keelduda. Kui vanem pole asendusega nõus, peab valla- või linnavalitsus pakkuma lapsele endiselt lasteaiakohta ning tegema seda mõistliku aja jooksul.

Kui valla- või linnavalitsus pakub lasteaiakoha asenduseks lapsehoiukohta, peab ta hea halduse tava kohaselt ([põhiseaduse § 14](#)) oma pakkumist selgitama. Vanemale tuleb öelda, et kui too ei ole asendusega nõus, tagab vald lapsele mõistliku aja jooksul (kahe kuu jooksul) lasteaiakoha. Samuti tuleb vanemale selgitada lasteai- ja lapsehoiukoha erinevust (nt seda, et lapsehoiu- ja lasteaiateenuse kohta on kehtestatud erinevad nõuded) ja koha kasutamise tingimuste erinevust (kui neid on), sh seda, millised rahalised kohustused ja soodustused ühe või teise kohaga

kaasnevad. Nii talitades kohtleb vald lapsevanemat võrdväärse partnerina ning lapsevanem saab teha teadliku valiku.

Olukorras, kus vanem nõustub lasteaiakoha asendama lapsehoiukohaga, tuleb valla- või linnavalitsusel langetada otsus kümne tööpäeva jooksul ([sotsiaalseadustiku üldosa seaduse \(SÜS\) § 25 lg 1](#)). Põhjus on selles, et lapsehoiuteenust võimaldab vald või linn [sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) alusel ning sellele seadusele kohaldub SÜS.

Kõnealuses asjas ei ole sellisel kujul menetlust korraldatud.

Rae valla eelarvest rahastatava lapsehoiuteenuse toetuse määramise aluseks on vanema taotlus vallavalitsusele (Rae Vallavolikogu 17.02.2015 [määruse nr 26 „Rae valla eelarvest lapsehoiuteenuse rahastamise tingimused ja kord“ § 3 lg 1](#)). Kui taotlus vastab määrukses kehtestatud tingimustele, sõlmivad vallavalitsus, lapsevanem ja lapsehoiuteenuse osutaja lepingu ([määruse nr 26 § 3 lg 3](#)). Sellega lepitakse kokku muu hulgas valla toetuse suuruses ([määruse nr 26 § 3 lg 3 p 2](#)). Kui pooled lepingu sõlmimisel kokkuleppele ei jõua, lõpetab vallavalitsus menetluse ([määruse nr 26 § 3 lg 4](#)).

Määrusest nr 26 ei tulene, et vanema lapsehoiutoetuse taotlus tähendab vanema nõusolekul lasteaiakoha lapsehoiukohaga asendamist. Rae Vallavalitsus saab lapsele lasteaiakoha asemel lapsehoiukohta pakkuda vanema esitatud lasteaiakoha taotluse menetluses. Kui aga vallal ei ole lasteaiakohta pakkuda, ei ole võimalik seda ka lapsehoiukohaga asendada. Sellises olukorras ei ole võimalik rääkida lasteaiakoha asendamisest lapsehoiukohaga [KELS § 10 lõike 1](#) tähenduses. Lapsevanem on sel juhul sunnitud lapsehoiukoha valima seetõttu, et Rae vald ei ole täitnud oma kohustust. Kui vanem aga soovibki lapse viia lapsehoiu ega taotle lasteaiakohta, on valla poolt lapsehoiutasu osaline tasumine valla vabatahtlik toetus.

Seega ei saa konkreetsel juhul pidada õigeks Rae Vallavalitsuse seisukohta, et vanem on lapsehoiutoetuse taotlust esitades andnud nõusoleku asendada lasteaiakoht lapsehoiukohaga.

Enammakstud lapsehoiu kohatasu hüvitamine

Seni kuni lapsele ei ole vanema soovil lasteaiakohta tagatud, pole Rae vald enda [KELS § 10 lõikest 1](#) tulenevat kohustust täitnud. Vallal ei ole õigust selle kohustuse täitmisest keelduda. Vallal on võimalik välja valida kindlad eralasteaiad ja eralapsehoiud, kelle kaudu oma ülesannet täita, et tagada valla raha otstarbekas kasutamine.

Kui vanem peab kandma lisakulutusi, kuna vald ei ole täitnud [KELS § 10 lõikes 1](#) sätestatud kohustust, peab Rae vald need kulutused vanemale hüvitama. Oma vastuses õiguskantsleri nõunikule märkisite, et viimasel viiel aastal on 12 lapsevanemat nõudnud kohtu kaudu kahju hüvitamist ja vastavalt kohtuotsusele on vald vanematele kahju hüvitanud. Näiteks [Tallinna Halduskohtu otsuse nr 3-19-1822](#) alusel mõisteti Rae vallalt vanema kasuks välja 267,20 eurot enammakstud lapsehoiu kohatasu ja söögiraha hüvitamiseks, kuna vald ei täitnud [KELS § 10 lõikes 1](#) sätestatud kohustust ja vanem pidi viima lapse lapsehoiu.

Rae vallaametnikud on soovitanud lapsevanematel oma õiguste kaitseks kohtusse pöörduda. Arvestades, et Rae vald rikub teadlikult oma kohustust tagada lastele lasteaiakoht ja põhjustab sellega lapsevanematele suuremaid rahalisi kulutusi, kui seadus seda lubab, ei saa vallaametnike selliseid soovitusi pidada heauskseks. Selliselt käsitab Rae vald vanemaid ja nende lapsi avaliku võimu meelevalla objektina. See pole kooskõlas õigusriigi ([PS § 10](#)) ja hea halduse põhimõtetega ([PS § 14](#)).

Lapsevanema, vallavalitsuse ja lapsehoiuteenuse osutaja vahel sõlmitud lepingu kohaselt on vanem pidanud tasuma kohatasu, mis on suurem kui munitsipaallasteaia kohatasu, ja mida ei ole võimalik lapsevanemal tulust maha arvata nii, nagu seda saab teha haridusasutusena tegutseva lasteaia kohatasuga ([tulumaksuseaduse § 26](#)). Arvestada tuleb ka sellega, et lapsehoid pakub lisatasu eest laulu- ja liikumistunde, mille eest munitsipaallasteaias eraldi maksta ei pea. Samuti tuleb vallal kulude hüvitamisel arvestada, et 2020. aastal ei pea [lapsevanemad, kelle lapsed 2020. aasta juulis lasteaias ei käi, kohatasu maksta](#). Tuleb silmas pidada ka seda, et mais ja juunis olid Rae valla lasteaia lapsevanemad [kohatasu maksmisest ajutiselt vabastatud](#), kui nende laps sel ajal lasteaias ei käinud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Riigikogu kultuurikomisjon, Haridus- ja Teadusministeerium,
Sotsiaalministeerium (lapse ja tema vanema isikuandmeid avaldamata)